

Biyografiler > Caka Bey

Çaka Bey Alpaslan, Anadolu’yu fethettikten sonra, bircok Turkmen beyleri ic Anadolu’ya dogru fetihlerine devam ettiler. Bunlardan Afsin, Orta Anadolu’da, Kutulmus oglu Suleyman Bey de Iznik taraflarinda savasirken yine b...

Çaka Bey Alpaslan, Anadolu’yu fethettikten sonra, bircok Turkmen beyleri ic Anadolu’ya dogru fetihlerine devam ettiler. Bunlardan Afsin, Orta Anadolu’da, Kutulmus oglu Suleyman Bey de Iznik taraflarinda savasirken yine bir Turkmen Beyi olan Çaka Bey de Izmir ve yoresini fethederek burada bir Turk Beyligi kurmustu.

Çaka Bey, Izmir Beyligi(1081-1097)’nin kurucusudur. Izmir Beyligi’nin Turk tarihindeki onemi, bu beyligin kurucusu Çaka Beyin ilk Turk Derya Kaptani olusundan, bir donanma meydana getirerek Ege Denizi’nde hakimiyet kurmasindan ileri gelir.

Çaka Bey, Oguzlarin Çavuldur boyundan idi. Anadolu’nun fethi sirasinda, Danismend Gazi’nin kumandanlarindan biri olarak Malatya dolaylarinda basarili calismalar gosterdi.

Fakat katildigi akinlardan birinde Bizans Kumandani Aleksandros’a esir dustu ve Istanbul’a goturuldu. Burada, ustun yetenekleriyle imparatorun dikkatini cekti ve saraya alindi. Soyluluk unvani ile bazi imtiyazlar da elde etti. Yunanca ogrendi. Ayrica Bizans’in guclu ve zayif taraflarini ogrenmis oldu.

1081 yilinda Bizans tahtina I. Aleksios Komnenos cikinca saraydan uzaklastirildi. Kutulmusoglu Suleyman Sah ile Bizans arasindaki anlasmaya gore Turkclere birakilan Izmir bolgesine gitti. Bizans’taki kargasaliktan yararlanarak beyligini ilan etti. Turk tarihlerinin adindan pek az bahsettigi Çaka Bey’in maceralarini, Bizans Imparatoru Aleksi Komnen’in kizi Anna’nin yazdigi bir eserden ogrenmekteyiz.

Çaka Bey, Anadolu’ya akin eden gazilerin en genci idi. O da silah arkadaslari gibi nam kazanmak uzere akinlara karismis; once Kastamonu ve Bolu taraflarinda savastiktan sonra Izmir taraflarina gitmistti. Bu havalideki savaslarda gosterdigi cesaret dolayisiyla san almisti.

Bizans Imparatoru, Izmir’den Turkcleri atmak uzere bu bolgeye bir kuvvet gondermistti. 1081 tarihinde Izmir’e gelen meshur Bizans komutanlarindan Kabalika Alexander Turkclerle muharebe ederken eline yigit bir delikanli esir dustu.

Bu ele avuca sigmayan delikanli, komutanin dikkatini cekti. Bu genc cok yakisikli ve pek de sevimli idi. Adi Çaka idi. Bizanslilarin yaptigi arastirma sonunda onun Turkmen Beylerine mensup oldugu anlasildi. Bizans komutani zaferinin bir nisanesi olmak uzere Çaka’yi o zaman Imparator bulunan Nikaforos’a gonderdi. Çaka Bey, Turkmen kiyafetiyle Bizans sarayina getirildi. Imparator, gence:

Adin ne ?

Dedigi zaman, O, vakur ve yigit bir tavirle:

Çaka! Dedi.

Çaka’nin erkek tavirlari Imparatorun cok hosuna gitti. Gulumseyerek:

Bu sarayda senin unvanin “Protonolilismus” olsun! diye iltifatta bulundu.

Çaka, diger esirler gibi agir islerde kullanilmayip, sarayda alikonulmasindan memnun olmustu. Burada Homeros’un Ilyada adli meshur eserini okuyacak kadar Yunanca ogrendi.

Asil bir soydan gelen Çaka, Bizans sarayinda bir sehzade muamelesi gormekte idi.

Fakat Bizans tahtina Aleksi Komnen’in gecmesi uzere Çaka’nin

hayatında yeni bir devir acildi. Yeni imparator, Çaka’dan hoslanmamisti. Onu sarayda kazandigi butun imtiyazlardan mahrum etti. Saraydan da cikardi. Esasen kabina sigmayan Çaka icin bu zaten coktan beri arzu edilmekte idi. Bir firsatini bularak Istanbul’dan Izmir’e kacmaya muvaffak oldu. Bu maceradan sonra onu, mustakil bir Turk Beyi olarak gormekteyiz.

Çaka Bey, Izmir’e gelir gelmez, Turkmen oymaklarindan bircok yigitleri basina topladi. Bu kuvvetlerle Izmir seherine taarruz ederek burayi Rumların elinden almaya muvaffak oldu. Bu suretle Izmir’in ilk fatihi Turkmen beylerinden Çaka Bey’dir.

Çaka Bey fethettigi Izmir sehrinde bir Turk Beyligi kurarak hukumdarligini ilan etti. O tarihlerde Efes sehrini de yine Turkmen Beylerinden olan Tanrivermis Bey zaptetmisti. Çaka Bey, Izmir’de evlendi. Bir muddet sonra bir kiz cocugu dunyaya geldi. Çaka Bey’in, Yalvac adinda bir erkek kardesi vardi. Çaka Bey, Izmir’e ve Ege Denizi adalarina sahip olmak icin bir donanmaya ihtiyac oldugunu hissetti. Bu sebeple Izmir limanında elde ettigi ustalar vasitasiyla bir donanma meydana getirmeye muvaffak oldu.

Akdeniz’de Turklerin ilk denizcisi Çaka Bey’dir. Meydana getirdigi bu Turk donanmasi ile Ege Denizi’ne acildi. İlk defa Turk Bayragini Akdeniz’de dalgalandiran deniz kahramanimiz olmak vasfini kazandi. Onun donanmasi kirk gemiden ibaretti. Bu gemilerin ustusu kapali yapilmisti.

Çaka Bey, bu donanmasi sayesinde ilk defa Foca sehrini zaptetti. Bundan sonra gemileriyle Midilli adasi onune gelerek onlari harp duzeninde dizdi. Midilli Valisi Alpos’a, adanın teslimi icin haber gonderdi. Kan dokulmeden bu adanın tesliminin kendisi icin hayirli olacagini bildirdi. Midilli Valisi, Turk donanmasindan korkarak bir gemi ile Istanbul’a kacti. Turk askerleri Midilli Adasina girerek sehrin kalelerine Turk bayraklari cektiler.

Çaka Bey Midilli’yi fethettikten sonra Sakiz Adasina da asker cikararak bu adayi da elde etti. Bir yil sonra da Sisam ve Rodos adalarina asker cikararak bu iki adayi da mulkune kattı. Bu suretle Ege Denizi’nin irili ufakli adalari Izmir Turk Beyligi’ne gecmisti.

Çaka Bey’in adalari birer birer zaptetmesi uzerine Bizans Imparatoru Aleksı Kommen, iki kumandan idaresinde bir Bizans donanmasini Akdeniz’e gonderdi. Çaka Bey’in kaptanlik yaptigi donanma, Bizans gemileriyle harbe tutularak bircogunu batirdi. Digerleri de Bogazi gecerek Marmara’ya kactilar. Birkac gemileri de Turklerin eline gecti. Turklerin, Akdeniz’de Bizanslılara karsi ilk zaferleri bu deniz savasi olmustur. Karalarda her zaman muzaffer olan Turkler, kisa bir zamanda denizci olmuslardı.

Çaka Bey’in bu basarisini goren Bizans Imparatoru, bu defa meshur kaptanlarindan Konstantin adında bir amiral tayin ederek Turklerin uzerine ikinci bir donanma daha gonderdi. Bu gemilerin icinde 500 kadar da Flandr’li sovalye vardi. Donanma, Sakiz Adasina yanasarak asker cikardi, kaleyi muhasara etti. Kaleyi mudafaa eden Turk askerleri, dusmani iceri sokmadilar. Bu esnada Çaka Bey, Izmir’de bulunuyordu. Dusmanın geldigini duyar duymaz, donanmasiyla Sakiz Adasina hareket etti. Gemilerin birbirine zincirlerle baglayarak hilal seklinde dusmana dogru ilerledi. Bunu goren Bizans komutani, bilmedigi bu yeni harp usulunden adeta urktu. Turkler geminin icinde davul ve zurnalar caliyorlar, kiliclerini havada donduruyorlardı.

Turkler harbe gitmiyor, sanki bir bayram senligi icinde bulunuyorlardı. Turklerin bu nesesı ve galeyani Bizanslıların maneviyati uzerinde tesir yapti. Bu gemiler bir kale gibi yanasik

nizamda Bizans gemilerine yaklasınca dusmani bir ok yagmuruna tuttular. Sonra da yelkenlerini tutusturmak icin yagli pacavralar atmaya basladilar. Bu hali goren Bizans, gemilerini geriye cekerek baska bir limana cekildi.

Bunun uzerine Çaka Bey Sakiz Adasina cikti. Turklerin karsisina atli ve zirhli sovalyeler uzun mizraklariyla cikiverdiler. Turkler bunlari gorunce derhal kiliclarini bellerine takarak uc sira olmak uzere yere diz coktuler, sovalyelerin atlarına nisan alarak teker teker vurmaya basladilar. Hepsi yaya birakilmislardi. Durumu goren Turk askerleri Allah! Allah! diyerek yalin kilic sovalyelerin uzerine yildirim gibi atildilar. Iki kuvvet birbirine girmis, kavga siddetlenmisti. Dusman askerleri, Turkun kuvvetle salladigi kiliclarla ucer beser yere devriliyorlardi. Dusman askeri panige ugradi.

Çaka Bey, Sakiz Harbinden de muzaffer olarak cikmisti.

Çaka Bey, bu zaferleri kazandıktan sonra kafasında büyük bir plan hazırladı.

Çanakkale Bogazini gecerek Trakya’yi elde edecekti. Balkanlarda yasayan Pecenek ve Hiristiyan Oguzlardan bir ordu vucuda getirerek Istanbul’u zaptetmege karar verdi. Bu planini yerine getirmek icin Balkanlardaki Peceneklerle anlasti. Pecenekler büyük bir ordu hazırlayıp Istanbul uzerine yuruyecekleri sirada Bizans Imperatoru bu tehlikeyi onlemek uzere asli Turk olan Kumanlarla anlasti. Onlara büyük vaadlerde bulundu.

Bu iki Turk kuvveti, 29 Nisan 1091 tarihinde birbirlerine insafsizca saldırdilar. Kumanlar, Pecenek Turklerini katlettiler. Evlerini yaktılar. Çocuklarına varıncaya kadar binlercesini kilicdan gecirdiler. Çaka Bey Peceneklere yardima gelememisti.

1092 yilinda Çaka Bey, Anadolu Selcuklu Sultani I. Kilicaslan’la bir dostluk kurdu. O zamanlar Anadolu’nun en kuvvetli ordulari Kilicaslan’in kumandasinda bulunmakta idi. Iznik sehrini hukümet merkezi yapan I. Kilicaslan, durmadan Bizanslıların sehirlerini zaptetmekte idi. Çaka Bey, Selcuklu Turkleriyle dostlugunu kuvvetlendirmek icin kiz kardesini I. Kilicaslan’a vermek suretiyle akraba olmustu.

Çaka Bey, Çanakkale taraflarini da ele gecirdikten sonra, Edremit sehrini mulkune katti. Onun, Balkanlardaki Pecenekleri teskilatlandirmasi, Çanakkale’yi alarak Marmara’ya dogru ilerlemesi, Bizans Imperatorunu fena halde urkutuyordu. Çaka Bey’i, kuvvetle degil de hile ile yok etmeyi tasarladı. Bunu gerceklestirmek icin de Kilicaslan’la bir anlasma yaptı. Anlasmaya gore Selcuklular, Çaka Bey’in Marmara’ya dogru ilerlemesine mani olacakti.

Çevrilen dolaptan haberi olmayan Çaka Bey, kuvvetleriyle durmadan Marmara sahillerinde ilerliyordu. Hatta Aydos’a kadar gelmisti. Halbuki bu bolgeler Selcuklu Sultanligi hakimiyetinde bulunuyordu. Çaka Bey, birden bire karsisinda Selcuklu ordularini gordu. Çaka Bey, I. Kilicaslan’la boy olcusemezdi. Bunun icin Kilicaslan’la bir muzakereye giristi. Çaka Bey’in, Selcuklularin Bizanslılarla gizli bir anlasma yaptiklarından haberi yoktu Serbestce, akrabasinin karargahina gitti. Çaka Bey, ayni zamanda Selcuklular icin de artik bir tehlike olmustu. Kendisine, Kilicaslan’in karargahinda mukellef bir ziyafet verildi. Bu ziyafette yenilip icildigi esnada I. Kilicaslan, birden bire kilicini cekerek Çaka Bey’e hucum etti ve onu oldurdu.

Bizans ve Selcuklular icin bir tehlike olan Çaka Bey, bu surette ortadan kaldirilmis bulunuyordu.

Ege bolgesinin ilk fatihlerinden olan Çaka Bey, boyle bir hilenin kurbanı olup oldugu sirada tarih 1097 idi. Boylece, Izmir Beyligi kurulusundan sadece 16 yil sonra yıkılmış oldu.